

2n ESO - Història

Unitat 5. Les ciutats a Europa Medieval

<https://llagosti.wordpress.com>

Contents

Introducció	4
1. La batalla de Las Navas de Tolosa	5
1.1. Expansió castellana	5
1.1.1. Segle XIII	5
1.1.2. Segle XIV	5

1.2. La Corona d'Araó conquista les Balears i València	6
2. Conquesta i repoblament a les terres valencianes	7
2.1. La reconquesta del territori valencià	7
2.2. El repartiment de les terres conquistades	8
2.3. Repobladors i mudèjars	8
3. El govern dels regnes de la Corona d'Aragó	10
3.1. Una Corona, uns quants regnes	10
3.2. Funcions de la Cort General	11
4. Expansió de la Corona d'Aragó (segles XIII–XV)	12
4.1. L'expansió mediterrània	12
4.2. Economia pròspera	12
4.3. Creixement de la burgesia	12
4.4. Els consolats del mar	13

5. El comerç	14
5.1. La preparació del viatge	14
5.2. L'arribada a ports llunyans	14
5.3. La tornada a València	14
6. El dinamisme del Regne de València	15
5.1. L'expansió agrícola i manufacturera	15
5.2. El comerç i les finances	15
5.3. Puixança cultural	16
5.4. La ciutat de València, una gran capital mediterrània	16
7. La Corona de Castella	18
7.1. Govern del regne	18
7.2. Una economia ramadera	18
7.3. La societat estamental	19

Introducció

A partir de la batalla de **Las Navas de Tolosa 1212** l'abans militar dels regnes cristians va anar reduint rapidament el territori d'Al-Andalus.

Al **segle XIII**, **Jaume I** va conquerir les terres valenanes.

Es va dotar d'institucions de govern propies: - Corts - Generalitat - Consell - Jurats

1. La batalla de Las Navas de Tolosa

Aquesta batalla va ser important perquè:

- Aliança entre el reis d'Aragó i de Navarra
- Amb aquesta aliança van limitar el poder musulmà a la Península

1.1. Expansió castellana

1.1.1. Segle XIII

- Victòria en la batalla de Las Navas de Tolosa: les tropes castellanques van passar Sierra Morena i avanç per les valls del Guadiana i del Guadalquivir.
- Ràpida conquesta dels territoris musulmans.

1.1.2. Segle XIV

A finals del segle XIII, un regne nord-africà, els **benimerins**, van acudir a ajudar el regne nassarita de Granada. Alfons XI de Castella els va derrotar a la batalla del **Salgado** (1340).

Els cristians van portar a terme la conquesta de Granada, que va caure el 1492.

1.2. La Corona d'Araó conquista les Balears i València

- 1229: comença la conquesta de **Mallorca** i **Eivissa**.
- 1287: **Menorca**.
- 1238: Jaume I va entrar a **València**.
- 1244: Pel Tractat d'Almirra, les terres de Múrcia quedaren en mans castellanes.

2. Conquesta i repoblament a les terres valencianes

Jaume I va decidir avançar per la Península a partir de la batalla de **Las Navas de Tolosa**.

Havent conquistat el territori valencià, els catalans en van repoblar el litoral, i els aragonesos, interior. La majoria de població musulmana va decidir quedar-se i treballar al camp com a serfs (mudèjars).

2.1. La reconquesta del territori valencià

Jaume I va disposar del suport dels nobles aragonesos, dels comerciants catalans i de l'estament eclesiàstic que combatia l'islam.

Van haver poques batalles. La majoria de les ciutats i castells es van rendir després d'un setge curt.

Ocupació:

- 1232 Morella i Borriana
- 1238 València
- 1245 Castell de Biar. La signatura del tractat d'Almirra va acabar la disputa i va establir les fronteres del Regne de València, que va quedar incorporat a la Corona d'Aragó.

- 1296 Jaume II va conquerir el Regne de Múrcia, que pertanyia a Castella. Un nou tractat, **Torrellas** (1204) entre la Corona d'Aragó i Castella va establir que les comarques d'Alacant, Elx i Oriola quedarien annexades al Regne de València, mentre que la resta del reialme murcià va continuar en el Regne de Castella.

2.2. El repartiment de les terres conquerides

El territori conquerit es va repartir de manera proporcional a les aportacions del qui havien participat en la conquesta: els **nobles** i els **ordres militars**.

En pagament dels serveis van rebre castells i grans alqueries que van conformar senyories extenses.

Per a evitar que els senyors tingueren massa poder, el rei es va reservar el control de la majoria d'ortes del litoral i de les ciutats més importants, especialment de València, a la qual va atorgar un codi de lleis i privilegis anomenat **Furs**.

Aquests **Furs de València** (1239-1240) es van aplicar posteriorment tot el territori valencià.

2.3. Repobladors i mudèjars

El Regne de València el van repoblar, sobretot, catalans al litoral i aragonesos a l'interior.

Els llauradors es van concentrar en **poblats** o **viles**.

La meitat de la població vivia a les terres del rei.

Els musulmans que van decidir no marxar del Regne de València (mudèjars) eren sobretot camperols. A tots els van arrabassar les casses i les hortes i els van desplaçar de les fèrtils terres del litoral a les zones de l'interior, més pobres.

A València i a Xàtiva van continuar treballant d'artesans, però reclosos en barris separats (**moreries**).

3. El govern dels regnes de la Corona d'Aragó

La Corona d'Aragó es va establir com una monarquia en la qual cada territori (Aragó, Catalunya, València i Mallorca) tenia les seues pròpies institucions i lleis.

El monarca era rei de tots els territoris, però havia de jurar lleialtat i respectar les lleis i els furs de cada un.

3.1. Una Corona, uns quants regnes

El monarca va establir el **pactisme**, mitjançant el qual el rei va acceptar compartir l'elaboració de lleis amb les Corts i respectar els privilegis dels tres braços.

Les institucions de govern principals de la Corona d'Aragó eren:

- **Cort Reial:** el rei i els seus consellers. Vivien al palau de Barcelona.
- **Lloctinent general** o **virrei:** representant del rei en cada regne.
- **Cort General** o **Corts** de cada regne: Aragó, Catalunya i València.
- **Generalitat** o **Diputació del General:** comissió permanent de les Corts pròpia de cada regne. Recaptava impostos, organitzava l'exèrcit i feia complir les lleis. La **Generalitat de València** es va crear a les Corts del 1418 i va assumir la defensa dels furs i el control del rei.

- Mallorca es regia pel **Gran i General Consell**: representants de tota l'illa.
- A Aragó el **justícia major** feia de mediador en els pugnes i dles diferències entre el rei i la noblesa.

3.2. Funcions de la Cort General

Les Corts Genrals o Corts eren la reunió dels tres braços: eclesiàstic, nobiliari i pla o comú (format pels representants de les ciutats amb dret a Corts).

Les convocava el rei i tenien un caràcter temporal, una vegada tracts els assumptes es dissolien.

La **funció** de les Corts consistia en aprovar nous impostos (**subsidis**).

4. Expansió de la Corona d'Aragó (segles XIII–XV)

4.1. L'expansió mediterrània

- Expansió pel mediterrani mitjançant **almogàvers** (mercenaris).

4.2. Economia pròspera

- En les zones de l'interior l'**agricultura** era l'activitat més important.
- Bona part de la producció es va dedicar a l'**exportació** i el **comerç** va estar l'activitat més important.

4.3. Creixement de la burgesia

- Amb el comerç va aparèixer la burgesia urbana, que demanava més poder.
- Per governar les ciutats com València es van crear els **Consells**, de caràcter consultiu, que integraven els representants de tots els estaments.
- Les decisions més importants requeien en els **jurats** que eren magistrats elegits anualment pels patricis urbans (mercaders rics, banquers i nobles).

4.4. Els consolats del mar

Es van convertir en els tribunals que resolien els problemes relacionats amb l'activitat comercial, que hi havia entre els mercaders i les autoritats.

El comerç es regia pel *Llibre del Consolat del Mar*, una recopilació de normes jurídiques comercials.

5. El comerç

5.1. La preparació del viatge

5.2. L'arribada a ports llunyans

5.3. La tornada a València

6. El dinamisme del Regne de València

A partir del segle XIII, i sobretot durant el XIV, el Regne de València va viure una gran expansió econòmica, social i cultural.

5.1. L'expansió agrícola i manufacturera

La superfície agrícola cultivada va augmentar i les **terres de regadiu** es van ampliar.

Es cultivaren **plantes industrials** (lli, cànem, espart i morera), productes per teyir (grana i alquena) i espècies (pebre i safrà).

Manufactura tèxtil, ceràmica i el paper.

5.2. El comerç i les finances

Al segle XV **València** es va convertir un centre de primer ordre en el **comerç** i les **finances internacionals**.

5.3. Puixança cultural

Segle XV, **segle d'or de les lletres valencianes**.

En destaquem:

- Ausiàs March, *Tirant lo Blanc*.
- Isabel de Villena
- Jaume Roig, *L'espill*.
- 1499 es crea la Universitat de València, anomenada Estudi General.

5.4. La ciutat de València, una gran capital mediterrània

Construccions del gòtic civil:

- La torre del Miquelet
- La seu
- Les torres de Quart
- Les drassanes
- L'Hospitat General primitiu
- La Llotja de la Seda
- El palau de la Generalitat

Creixement urbà:

- Muralles
- Portes
- Carrers estrets, atzacacs
- Barri musulmà: moreria
- Barri jueu: call

7. La Corona de Castella

L'any 1230 es va produir la unió definitiva dels regnes de Lleó i Castella.

7.1. Govern del regne

- **Cúria Règia:** tasques de govern. Formada per nobles. Organisme consultiu d'on sorgeixen les **Corts**.
- **Hisenda:** recaptació d'impostos.
- **Cancilleria:** Organització del regne.
- **Audiència:** Administració jurídica.

Els municipis eren administrats pels ajuntamentes, la major dels quals eren controlats per la noblesa (regidors). Per exercir el seu control sobre els municipis, la monarquia va anomenar representants en el govern municipal: els **corregidors**.

7.2. Una economia ramadera

La majoria de la població es dedicava a l'agricultura.

L'activitat econòmica més important va ser la **ramaderia ovina** de raça merina.

Els grans ramats d'ovelles eren propietat de la noblesa, les ordres militars i els grans monestirs. Per protegir els seus interessos i organitzar la transhumància, els monarques van crear l'**Honrado Concejo de la Mesta** (1273).

7.3. La societat estamental

Durant el segle XIV, es va consolidar una **societat** amb **grans diferències** entre **privilegiats** (noblesa i clero) i **no-privilegiats** (camperols al camp i artesans i comerciants en les ciutats).